PUUTARHANEUVONTAA MARTTAJÄRJESTÖSSÄ VUODESTA 1899 ALKAEN

Marttaliitto ry

SIVISTYSTÄ KODEILLE

- Sivistystä kodeille- yhdistys perustettiin 29.3. 1899 Lucina Hagmanin johdolla.

  ”Katse oli käännettävä kansan sivistykseen, työn ja henkisen arvostelukyvyn voimaan. Tiedon ja taidon aarteet olivat kannettavat suoraan Suomen koteihin. Ja ennen kaikkea kotien varsinaiselle vaalijalle, Suomen naiselle, niin että hänestä kasvaisi Suomen sivistyksen luja suoja, itsetietoinen maansa oikeuden taistelija.” (Lucina Hagman, 1924. Mimmoiselta se silloin tuntui.)

- Paras tapa auttaa perheitä on kodissa tarvittavien tietojen ja taitojen opettaminen.

MARTTA-YHDISTYS

Alli Nissinen keksi yhdistyksen nimeksi Martta, joka liittyy sekä raamattuun että puuhakkuuteen.

- Senaatti ei hyväksynyt Sivistystä kodeille – yhdistyksen sääntöjä.
- Hyväksyntä saatiin muuttamalla nimi Martta-Yhdistykseksi, Föreningen Martha
- Yhdistyksen tarkoituksena oli ”levittää kansannaisille tietoja kodin ja lapsien hoidossa sekä edistää heidän taitoansa yksinkertaisissa naisten käsitöissä.”

AATE LEVISI NOPEASTI

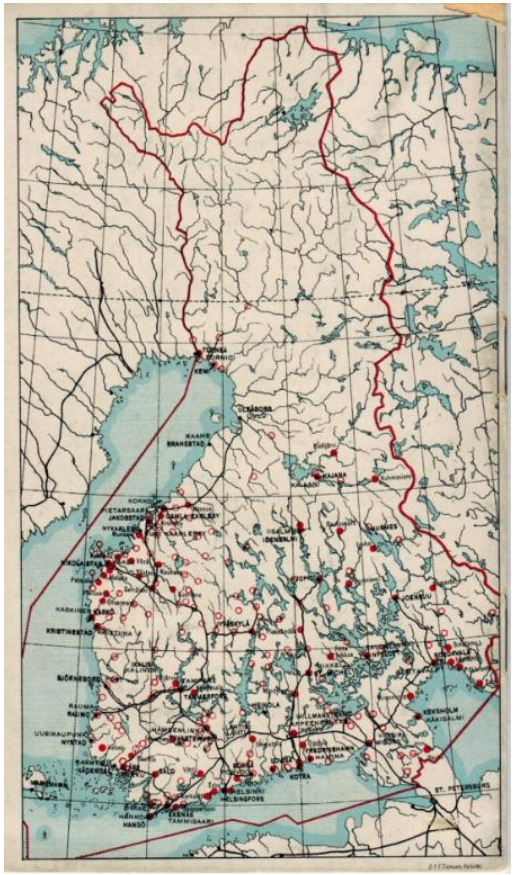

Kartta: Marttayhdistykset vuonna 1906

- Kuukauden kuluessa Helsingin ulkopuolelle oli perustettu 13 yhdistystä.
- Ensimmäiset asiamieskomiteat (yhdistykset) perustettiin Raumalle, Haminaan, Kuopioon, Toijalaan, Turkuun ja Vaasaan sekä Tampereelle.
- Vuoden 1899 lopussa yhdistyksiä oli 48.
- Paikallisyhdistyksiä kutsuttiin haaraosastoiksi. Järjestö alkoi saada säännöllistä valtionapua vuonna 1907 jolloin haaraosastot alkoivat yhtyä paikallisesti haaraosastoliitoiksi (nyk. piirit)

LÄHETIT KOTIKÄYNNILLÄ

Rajaseutuneuvoja Iida Wallenius

- Lähetit eli emissaarit tekivät kotikäyntejä kesällä 1899 ja 1900 syrjäisissä maaseutupaikoissa. Kotikäynnillä kartoitettiin kodin senhetkinen tilanne ja tehtiin parannusehdotuksia
- Yhdessä lähetin kanssa perustettiin kasvimaita, suunniteltiin ulkohuoneen rakentamista, tutustuttiin tuholaisten torjuntaan, saatiin vihjeitä lasten kasvatukseen ja harjoiteltiin järkevää kotitalouden hoitoa. Saaduilla eväillä jatkettiin elämää eteenpäin kodeissa.

TOIMINTA VAKIINTUU

- Paikallisyhdistykset eli haaraosastot palkkasivat neuvojia niin pitkäksi aikaa vuodesta mihin rahat riittivät.
- Kotitalousneuvonta painottui puutarhanhoitoon, säilöntään, ruuanlaittoon ja käsitöihin. Neuvontaa varten painettiin opasvihkosia ja vuodesta 1902 lähtien Emäntälehteä.
- Martat myivät taimia tai siemeniä ja opastivat puutarhanviljelyssä, mutta satoa ei osattu käyttää.
- 1900-luvun alussa aloitettiin ruoanlaittokurssit, joilla valmistettiin ruokaa naisten itse kasvattamista tuotteista.
- Useimmat kurssit kestivät pari viikkoa. Kursseja pidettiin myös käsitöistä ja kananhoidosta.

NEUVOJIEN KOULUTUS ALKAA

Alma Forsten oli Emäntälehden ja puutarhaneuvonnan äiti

- Everstinna Alma Forsten kehitti neuvojien ammatillista koulutusta.
- Eversti ja rouva Forstenin perustamassa Sippolan Puutarha- ja Maatalouskoulussa järjestettiin vuonna 1904 ensimmäinen neuvojakurssi.
- Neuvojakursseilta valmistuneiden neuvojien, ”marttaneitien”(kuten Itä-Suomessa sanottiin) työn ansiosta puutarhanhoito levisi marttakotien pihoihin muuallekin Suomeen.
- Sippolan marttojen puutarhoihin ja Alman johtamaan puutarhakouluun, joka 1907 siirtyi Reitkalliin, kävi tutustumassa lukuisa joukko marttoja eri puolilta maata.

MARTTOJEN NIMIKKOSYREENI

- Vuonna 1901 Sippolaan istutettiin 200 omenapuuta ja marjapensasta sekä 400 mansikantainta; vuonna 1902 ”tarkastettiin” 115 emännän puutarha.
- Läntisen Viipurin läänin Maanviljelyseura katsoi vuonna 1902 marttojen toiminnan puutarhanhoidon edistämiseksi niin ansiokkaaksi että luovutti puutarhurinsa Sippolan marttojen käyttöön.
- Samana vuonna martat saivat seuran maatalousnäyttelyssä puutarhatuotteistaan kunniapalkinnon

”Sireenipensas on ikäänkuin marttakodin tunnus Sippolassa: missä näkee sireenipensaan tuvan edustalla, voi olla varma, että emäntä on martta “ (1902).

MALLIPUUTARHAT ESIMERKKEINÄ

”Koska se marttaneiti meidän mäelle tulee?”

- Puutarhaneuvojien opastuksella perustettiin mallipuutarhoja, joista oli kyökkipuutarhan lisäksi useimmiten marjapensaita ja koristekasveja.
- Koristekasveista yleisiä olivat ruusu- ja sireenipensaat, keisarinkruunu, ukonhattu, särjettysydän ja pioni.

- Pienkodin puutarhoja perustettiin
  - 10 vuoden aikana 1 576
  - 15 vuoden aikana 4 898
  - 20 vuoden aikana 6 800

- Vuonna 1911 aloitettiin joukkoneuvonta: neuvojat kokosivat marttoja kyläkunnittain yhteisiin tilaisuuksiin.

”SILMÄÄ HIVELEVIÄ PIENIÄ PARATIISEJA”

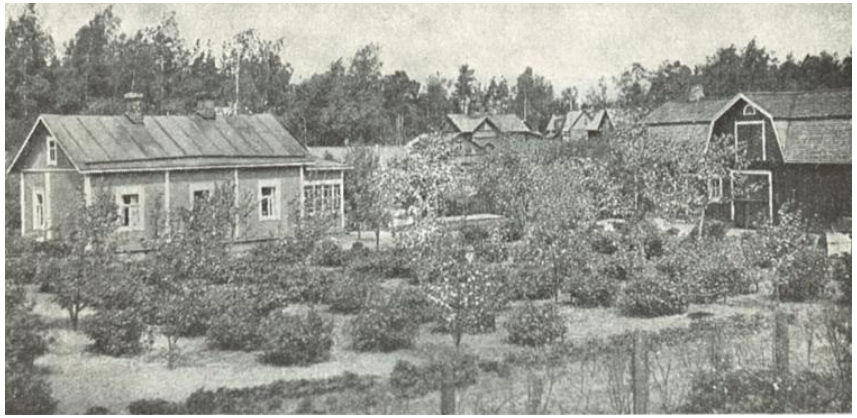

1930-luvulla puutarhakurssien rinnalla järjestettiin

- kolmevuotisia puutarhanperustamiskilpailuja
- kaksivuotisia pihanhoitokilpailuja
- makin- ja kompostinhoitokilpailuja

KOMPOSTI, RAAKARAVINTO JA MAKKI

Järjestön yhteiset teemavuodet aloitettiin syksyllä 1933.

- Puutarhanhoidon yleisaiheina olivat käymälä, komposti ja makkilannan hoito.
- Kompostikursseilla/luennoilla oli 5 800/15 000 osallistujaa
- Mallikäymälöitä 2, mallikomposteja 53
- Kilpailuun osallistui 23 840 marttaa

- Mallimakkia esiteltiin ennen talvisotaa 250 000 näyttelyvieraalle

PUUTARHANEUVONNAN YLEISTEEMAT

1933 Komposti, raakaravinto ja makki

- Käymälä, komposti ja makkilannan hoito: Kasvinravinteiden talteenotto, humusaine, kodin ympäristön siisteys ja hygieenisyys.

1936 Vesivuosi

- Puutarhan vesitalous: Puutarhan paikka ja pohjavesi, ojitus ja kasteluveden saanti.

1937 Lämpövuosi

- Runsaasti lämpöä vaativien vihannesten viljely, hallantorjunta.

1938 Valovuosi

- Varhaisvihannekset, lasinalaiset viljelmät.

1939 Lepovuosi

- Puutarha kodin jatkeena

HAUTAUSMAAPÄIVÄT

Hautausmaatalkoot Muolaan hautausmaalla 1930-luvulla
Kuva Martta Rämö

- Vuodesta 1934 alkaen martat järjestivät vuosittain yhteistoiminnassa seurakuntien kanssa hautausmaapäiviä n. 150 paikkakunnalla.

- Esitelmät ja havaintoesitykset hautakumpujen kunnostuksesta.
- Hautausmaiden siivoustalkoot.
- Oman paikkakunnan vanhojen hautausmaiden kunnostus, unohdettujen hautakumpujen hoito.
- Hautausmaasuunnitelmia sekä luonnollisessa että pienoiskoossa lukuisissa näyttelyissä.
- Marttaliitto julkaisi vuonna 1937 puutarhaopettaja Anni Kirjalaisen opaskirjan Omaisteni viimeinen leposija.

SOTAVUOSINA TUOTETTIIN RUOKAA

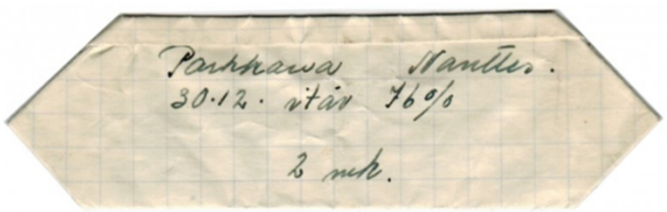

Perunannostoa Jyväskylän kirkkopuistossa sota-aikana 1940-luvulla

Sotavuosina ja niitä seuranneina pulavuosina martat keskittyivät yhteiskunnan ja viranomaisten asettamiin vaativiin tehtäviin.

Marttayhdistykset ja -neuvojat

- hankkivat viljelyspalstoja siirtoväelle ja maattomille perheille,
- neuvoivat tehokkaaseen viljelysmaan käyttöön,
- toimittivat siemeniä ja taimia sekä
- ohjasivat palstojen hoitoa.

Vihannesviljelykamppailun iskulauseena oli *"puoli kiloa vihanneksia henkeä kohden päivässä.*

POIS PULA JA PUUTE

1942 Pulantorjuntavuosi

- Palstojen hankinta, siementen ja taimien välitys sekä viljelijäperheiden neuvonta jatkuivat Suomen Huollon tuella. Palstoja oli 193 yhdistyksessä yli 27 000 (480 hehtaaria).
- Amerikansuomalaisilta saatiin siemenlähetys, josta riitti useammalle kymmenelle tuhannelle huoltoperheelle.
- Taimia kasvatettiin yhteisissä taimilavoissa, lannoitteita ja työkaluja hankittiin yhteisostoina. Ainakin 15 marttayhdistystä perusti omenapuu- ja marjapensastaimiston.
- Pakkastalvena paleltuneiden hedelmäpuiden ja marjapensaiden leikkausta ja hoitoa opastettiin puutarhan jälleenrakennuskursseilla.

1943 Omavaraisvuosi, 1944 Vaatetusvuosi

- Viljelyneuvonta jatkui. Puutarhasuunnitelmia tehtiin 534 kpl.

JÄLLEENRAKENNUSKAUSI ALKAA

Kasvimaita perustettiin sinne, mistä maata vain löytyi. Martat saivat lahjoituksena paljon siemeniä eri lähteistä alueille, joissa oli kipein tarve päästä taas elämän alkuun.

1945 Jälleenrakennusvuosi

- Ruoantuotanto oli edelleen keskeisenä aiheena.
- Uusia hedelmä- ja marjatarhoja perustettiin, entisiä uusittiin ja vihannesviljelmiä laajennettiin.
- Uudiskoteihin tehtiin 350 puutarhasuunnitelmaa. Katri Luostarisen kirjoittama Kukkiva pihamaa tuki jälleenrakennusneuvontaa.

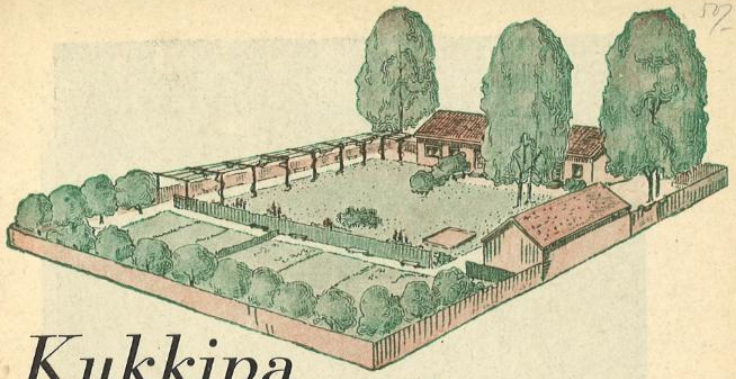

Kukkiva pihamaa

ja tuottoisa kasvitarha

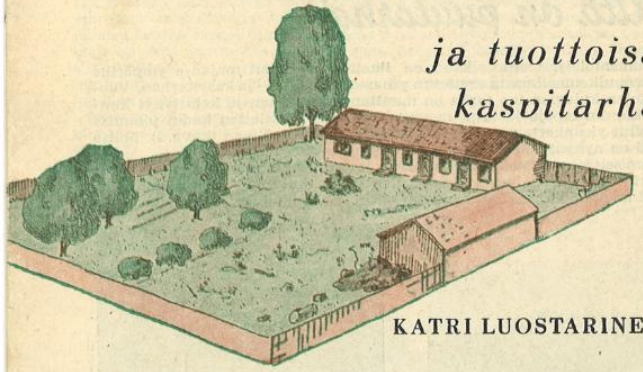

KATRI LUOSTARINEN

JULKAISIJA: MARTTALIITON, PIENVILJELIJÄIN KESKUSLIITON, PIENVILJELIJÄIN LIITON, SOS. DEM. TYÖLÄISNAISLIITON JA FINLANDS SVENSKA MARTHAFÖRBUND'IN KOTITALOUSKESKUS

"PUUTARHASUUNNITELMA RINNAN RAKENNUSSUUNNITELMAN KANSSA"

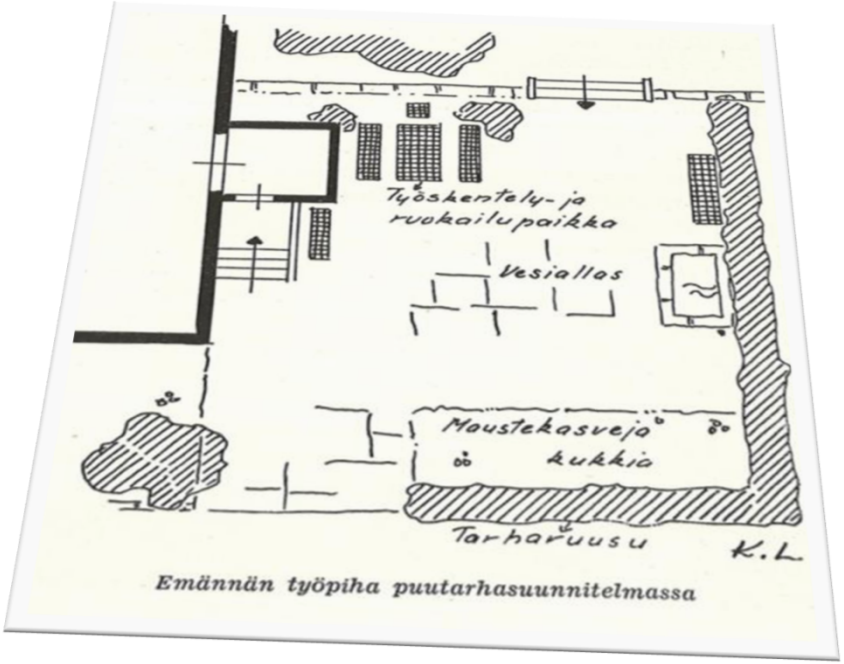

Emännän työpiha puutarhasuunnitelmassa

1946 Kotipuutarhavuosi

- Siirtoväen uusiin koteihin tehtiin 604 puutarhasuunnitelmaa ja vanhoja puutarhoja ajanmukaistettiin.
- Tavoitteena oli suunnitella kotipuutarhat tuottaviksi ja vähätöisiksi.
- Neuvonta- ja kilpailuaiheina olivat mm. puutarhan perustaminen, leikkaukset, komposti, lavat ja kasvinsuojelu.
- Esitelmiä pidettiin yli 1000 ja kursseja 330. Kahdeksan eri näyttelyryhmää kiersi 268 paikassa. Kilpailuihin osallistui 43 yhdistystä.

YHTEISTYÖ TIIVISTYY

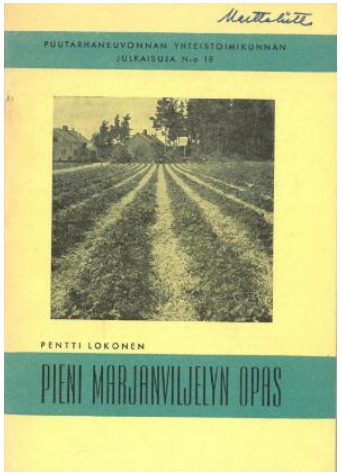

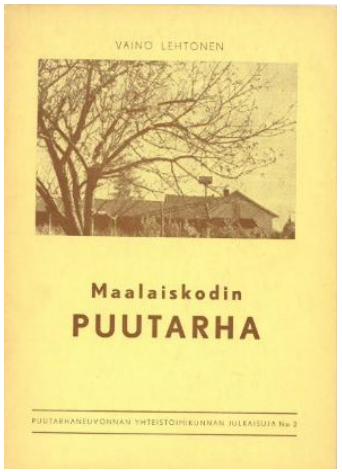

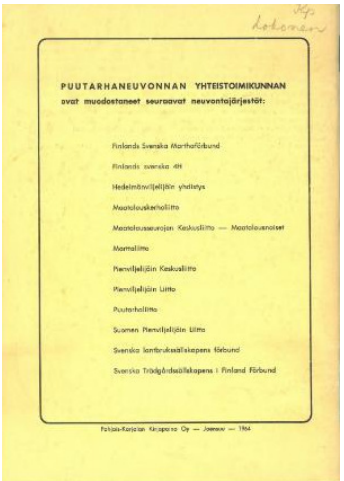

1950 ja 1960 luvulla puutarhaneuvonnan suhteellinen osuus neuvontatyössä väheni.

- Yhteistyötä muiden järjestöjen, mm. Puutarhaliiton, kanssa tiivistettiin järjestämällä yhteisiä neuvontapäiviä ja näyttelyjä.
- Puutarhaneuvonnan yhteistyötoimikunnan kautta saatiin avustusta puutarhaneuvontaan sekä neuvonta-aineistoa.

TERVEYTTÄ JA TEHOKKUUTTA

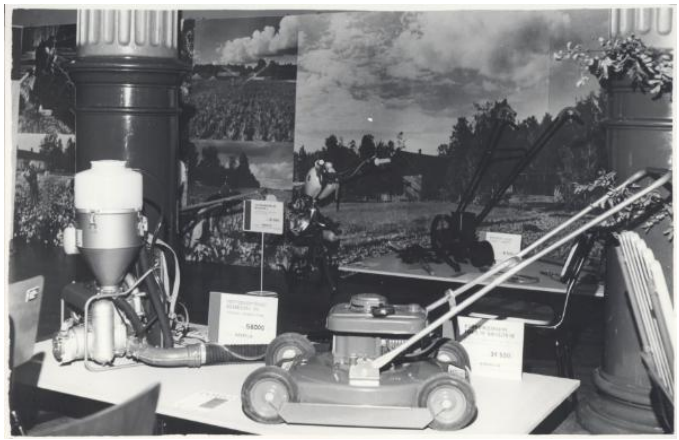

- Terveysvuonna 1953 neuvonnan aiheina oli vihannesten, marjojen ja hedelmien tehostettu viljely sekä sadon säilytys.
- Kainuuseen, Pohjois-Savoon ja Pohjois-Karjalaan perustettiin havaintopuutarhoja.
- Koneet valtasivat kotitaloudet 1960-luvun alussa. Puutarhaneuvonnassakin puhuttiin vihannesviljelyn koneellistamisesta.

Vihannesvuonna 1961 martat saivat tuoreinta tietoa vihannesten viljelystä, käytöstä ja säilönnästä. Pakastus oli uusi asia. Lajivalikoimaa laajennettiin opastamalla kussakin maakunnassa menestyvien uusien ja vanhojen vihannesten viljelyä.

KOTIPIHA ON KAUNIS KOKONAISUUS

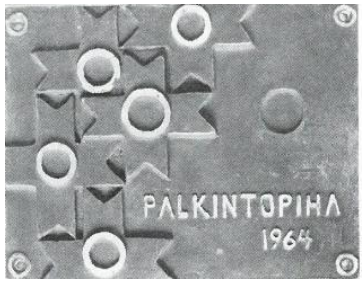

Pihakilpailuilla oli tärkeä merkitys 1950- ja 1960-luvuilla. Piirit julistivat alueellisia kolmivuotisia kilpailuja, joiden aikana kilpailijat saivat henkilökohtaista neuvontaa.

Vuodesta 1964 alkaen ansioituneet kotipihat saivat talon seinään Puutarhaliiton ja Marttaliiton yhteisen palkintopihalaatan.

” Kaikki kotipihat ovat erilaisia, mutta yhteistä niille on kuitenkin asuttavuus. Isännän ja emännän työtilat, suojaiset olopaikat pihanurmikkoineen ja lasten leikkialueet kuuluvat viihtyisään kotipihaan”
(Eeva Nurmi, Varsinais-Suomen puutarhakonsulentti)

PIHAKULTTUURISTA MAISEMANHOITOON

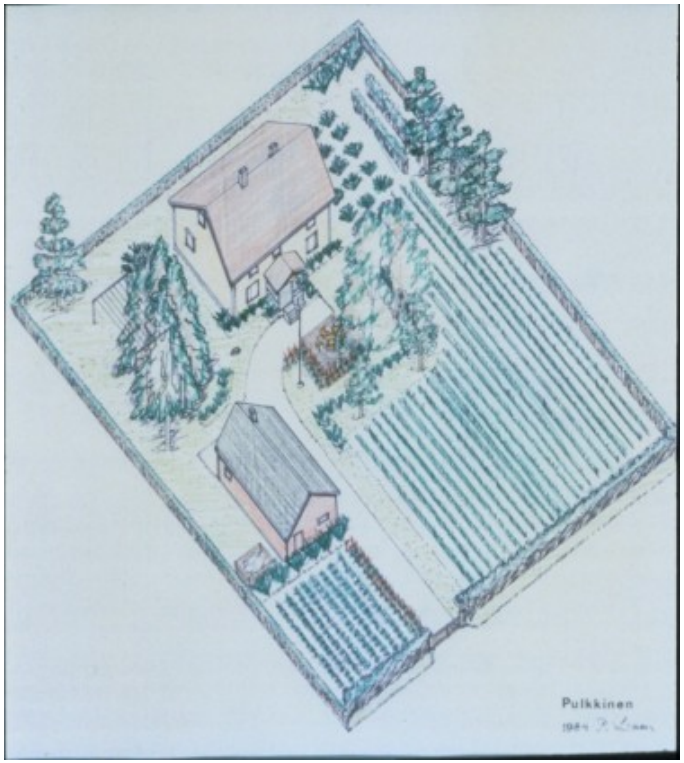

1960-luvulta alkaen puutarhaneuvonta laajeni pihakulttuurin kehittämisestä maisemanhoitoon, ympäristön- ja luonnonsuojeluun.

- Taitovuonna 1963 luentojen ja kurssien aiheina olivat Maisemanhoito ja luonnonsuojelu, Kodin lähiympäristö maiseman osana ja Yhteinen työ paikkakunnan maiseman hoitamiseksi.
- Luonnonsuojeluvuonna 1970 osallistuttiin valtakunnallisiin ympäristötalkoisiin ”Siivoa, kunnosta, maalaa, istuta-tempauksella.
  Työtä jatkettiin yhteistyössä Puutarhaliiton ja Värineuvoston kanssa 1980-luvulle asti Luonto ja värit-sopusointuun –kampanjana. Tuloksena 37 esimerkkikohdetta eri puolilla Suomea.

YMPÄRISTÖ SIISTIKSI TALKOILLA

Näyttävin tapahtuma oli kymmenen muun kansalaisjärjestön kanssa vuonna 1987 käynnistetty Siisti Suomi! -kampanja, johon osallistui runsaat 135 000 talkoolaista yli 330 kunnassa.

- Kotiseutuvuonna 1964 ympäristön siivoustalkoot otettiin järjestön perusohjelmaan.
- Ympäristövuonna 1965 martat osallistuivat valtakunnallisiin siivoustalkoisiin.

PUUTARHAMARTAT YHDISTYKSIIN

Myös ympäristöneuvontaa vietiin yhdistyksiin ketjukoulutuksen avulla: Puutarhamartoista tuli myös ympäristömarttoja.

1980-82 Taito tavoitteeksi

Kotipuutarhan ja ympäristönhoidon neuvontaa tehostettiin.

Puutarhamarttojen koulutus aloitettiin 4 piiriliitossa v. 1981.

- Piirit järjestivät vuosittain 1-2 päiväisiä kursseja, joille yhdistykset lähettivät oman puutarhamarttansa. Ensin opittiin perusasiat, jatkossa perehdyttiin ajankohtaisiin aiheisiin.
- Puutarhamartat veivät tiedon oman yhdistyksensä martoille.

Vihreä kukkakaali 1989

Mustamarja-aronia 1994

Pihlaja 1995

Tomaatti 2002

VUODEN KASVIT

Vuoden vihannes, marja, puu, perenna, kesäkukka, yrtti, sieni…

- Martat ovat vuosikymmenten ajan ottaneet neuvonnan teemaksi tiettyjä kasveja, joiden viljelyyn ja käyttöön perehdytään muita tarkemmin.
- Vuodesta 2002 alkaen nimikkokasveina ovat olleet Puutarhaliiton valitsema vuoden vihannes sekä Arktisten Aromien valitsemat vuoden sieni, marja ja yrtti.
- Ympäristövuonna 1980 istutettiin Visakoivuja

MARTTOJEN OMIA NIMIKKOKASVEJA

Marjaomenapuu 1969 (70 v)

Pihasyreeni 1999 (100v)

Marttaruusu 2002
(Emäntälehti 100v)

Omenapuu 2019 (120 v)

KENKÄVERON MARTTAPUUTARHA 2002-2011

HANKKEESTA POTKUA PUUTARHANEUVONTAAN

Vuonna 2008 aloitettiin kolmivuotinen puutarhahanke, jonka tavoitteena oli lisätä puutarhaharrastusta marttayhdistyksissä.

Hankkeen aikana toteutettiin 269 koulutustapahtumaa.

Puutarhamarttojen verkostoon kuuluu 293 puutarhamarttaa.

Hanketta rahoitti Eduard Polonin säätiö.

Yhteistyökumppaneina olivat Taimistoviljelijät ry, Kotipuutarhalehti, Viljavuuspalvelu Oy, S.G. Nieminen Oy, Biolan Oy, Kekkilä Oy, Berner Oy, Neko Oy, Viherympäristöliitto ry ja MTT.

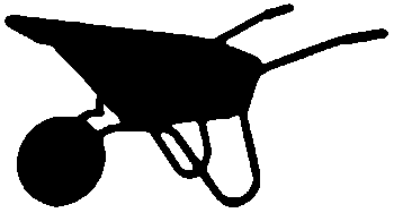

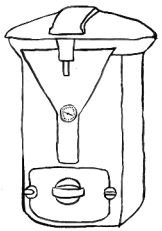

Puutarhamartat perehtyivät laajasti puutarhanhoitoon ja saivat valmiuksia myös neuvontaan.

HIDASTAMALLA HYVINVOINTIIN 2011-2013

VÄHäNkö HYVÄÄ!

Pihassa

Kaupunkiviljely

Huonekasvit ja parveke

Vieraslajit hallintaan

MARTOISSA ON ARJEN MAHDOLLISUUS 2014-2016

Satoa ruukusta ja laatikosta

Satoa kasvimaalta

Vesi puutarhassa
(Vesi jättää jäljen 2015-2016)

VIHERVUOSI 2016
Gröna Året

KAUNIS HYÖTYKASVI PIHASSA JA PUISTOSSA

Vihervuonna 2016 marttayhdistykset lahjoittivat ja istuttivat hedelmäpuita tai marjapensaita omalle paikkakunnalle: päiväkodin, vanhainkodin tai palvelutalon pihalle, puistoon, leikkipuistoon tai muuhun sopivaan paikkaan.

KESTÄVÄ ARKI 2017-2019

Kukkia koko kesäksi

Iloa ja voimia puutarhasta

Maistuvat omenat omasta puusta

Martan perennamaa

2020-LUVULLA

- Poikkeusaika (COVID-19 pandemia) vaikutti neuvonnan toteuttamiseen.
- Etäneuvonta yleistyi. Puutarhakoulutuksia, -webinaareja ja -opintoja järjestettiin Teamsin ja Martta-akatemian kautta. Neuvontaa somekanavien kautta.
- Marttapiireissä puutarha-asiantuntijoiden määrä ja puutarhaneuvonta väheni. Marttaliitto mahdollisti valtakunnallisen neuvonnan ja tuki piireissä toteutettavaa neuvontaa sekä vapaaehtoisten toimintaa. Vapaaehtoisten rooli korostui neuvonnassa.
- Kotipuutarhaneuvonta on osa järjestön kotitalousneuvontaa.
    - Tavoitteena perusviljelytaitojen oppiminen ja ylläpito. Neuvonnassa korostui luonnon monimuotoisuuden tukeminen ja ilmastonmuutoksen jarruttaminen sekä kokonaisvarautuminen ja turvallisuus.
    - Neuvonnan sisällöissä keskittyminen erikoisesti hyötykasveihin ja kotitarveviljelyyn.
    - Kotitarveviljely on tärkeä varautumisen sisältö marttajärjestössä.

VIEKAS LIFE –vieraslajihanke 2018 -2023

Martat olivat osatoteuttajina haitallisten vieraslajien kartoitukseen, torjuntaan ja tietoisuuden levittämiseen keskittyvässä hankkeessa. Hankkeen päärahoittajana toimi EU:n LIFE-ohjelma ja hanketta hallinnoi Suomen Luonnonsuojeluliitto. Covid-19 epidemia vaikutti hankkeen toteutukseen.

Välitimme vieraslajitietoa, innostimme ja opastimme vieraslajien kartoitukseen ja torjuntaan. Neuvoimme tunnistamaan ja hävittämään kotipuutarhoissa kasvavat haitalliset vieraslajit, estämään vieraslajien leviämistä kotipuutarhasta ja valikoimaan vieraskasvilajien tilalle haitattomia lajeja.

- Koulutimme 124 vapaaehtoista puutarhamarttaa, jotka jakoivat edelleen tietoa omassa yhdistyksessään ja tapahtumissa.
- Järjestimme avoimia lähi- ja verkkoluentoja 57 kpl ja Vieraslajit-verkkokurssin Martta-akatemiassa, joihin osallistui yhteensä lähes 1000 henkilöä. Lisäksi teimme Martat TV-kanavalle 7 opetusvideota ja annoimme Chat-neuvontaa.
- Teimme Viekkaat vieraslajit-oppaan, Martat.fi/vieraslajit/-sivuston ja Martat-sovellukseen vieraslajisisältöä.
- Kirjoitimme aiheesta Martat-lehteen 25 artikkelia, tiedotimme ja annoimme neuvonnallista monikanavaista someviestintää sekä paikallista tapahtumaviestintää.

2020- 2025

- www.Martat.fi/puutarha/ –sivusto
- Puutarhamarttojen ketjukoulutukset, avoimet luennot, puutarha-etäkahvilat
- Marttaopinnot: Monimuotoinen kotipiha, Vieraslajit, kompostointi ja laatikkoviljely.
- Aineistot: Monimuotoinen kotipiha-, Kasvata ruokaa viljelylaatikossa-, Kompostointi- Pieni kasvimaa- ja Satoa kasvihuoneesta oppaat.
- Yhteistyö puutarhaliiton kanssa: Avoimet puutarhat tapahtuma ja Jaa puutarhataito-kampanja

MONIMUOTOINEN KOTIPIHA

Marttaliitto 2020

Martat

MONIMUOTOINEN KOTIPIHA- HANKE 2020-2022

Lisäsimme tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja sen merkityksestä. Neuvoimme kotipihan ja kotipihan hoidon merkityksestä monimuotoisuudelle, ja tarjosimme helppoja ratkaisuja, kuinka jokainen voi tukea ja lisätä kotipihan monimuotoisuutta. Lisäsimme kotipihojen monimuotoisuutta, kotitarveviljelyn perustaitoja ja tietoutta vieraslajeista sekä yhteisöllisyyttä kaupunginosissa ja lähikortteleissa. Hankkeen neuvonta oli avointa kaikille. Tähän ympäristökasvatus- ja valistushankeen saatiin rahoitusta ELY-keskukselta.

- Ketjukoulutukset 5 kpl, 236 osallistujaa.
- Monimuotoinen kotipiha- verkko-opinto (5 op), Martta-akatemia, 20 osallistujaa.
- Vapaaehtoisten järjestämät avoimet yhdistysillat ja tilaisuudet eri puolilla Suomea, 79 kpl, 2601 osallistujaa.
- Kymmenellä kotipihalla tehtiin muutoksia monimuotoisuuden lisäämiseksi, pilotista kirjoitettiin 27 blogikirjoitusta ja tehtiin esittelykortit.
- Martat.fi- sivusto, tiedotusta ja viestintää monikanavaisesti.

MONIMUOTOINEN KOTIPIHA

Marttaliitto | Postikortit | 2022

1. Karu kasvupaikka
2. Niitty kerrostalonpihalla
3. Kevään kukkivat kasvit
4. Hyötykasvit, viljelylaatikot
5. Pihaistutukset eri kerroksissa
6. Lahopuutarha
7. Vesiaihe puutarhassa
8. Kompostointi
9. Maan elämää
10. Omenapuu ja kevätkukat

KASVATA KOTONA- VIESTINTÄKAMPANJA MARTAT JA BIOLAN 2021-2023

Kasvata kotona

Kannustimme perheitä kompostoimaan ja kasvattamaan kotona hyötykasveja. Annoimme helppoja ja ekologisia kasvatusvinkkejä ja teimme kompostointivideoita. Viestimme monikanavaisesti somessa ja järjestimme yhteisiä webinaareja.

2022

Kasvata puutarha-marjoja
MARTAN KOTI JA KEITTIÖ

Kotipihassa torjutaan lempein keinoin
MARTAN KOTI JA KEITTIÖ

Perusta värikäs kukkaniitty
MARTAN KOTI JA KEITTIÖ

VARAUDUTAAN TAIDOLLA 2023-2024

Neuvonnalla vahvistettiin puutarhanhoidon perustaitoja.

Kotitarveviljely- ja kompostointitaitojen ylläpitäminen vahvisti myös taitoja varautua pitkäaikaisten kriisien varalle.

Ikkuna- ja ruukkupuutarhoja perustettiin sisälle tai ulos. Neuvoimme erityisesti kylvö- ja taimikasvatustaitoja.

MUUTOS LAUTASELLA 2025-2026

- Hyötykasvit ja kotitarveviljely ovat neuvonnan pääteemoja.
- Kasvata palkokasveja, Kasvimaalta iloa, taitoja ja satoa ja Satoa kasvihuoneesta -ketjukoulutukset.
- Uusi Puutarhamarttojen peruskoulutus alkaa 2026.